

Ո՞ր կը գտնուի աշխարհի ամենախորունկ վայրը

Երկրագունդի ամենախորունկ վայրը Մարիանեան անդունդն է: Ան կը գտնուի Խաղաղական ովկաինոսի արեւմուտքը Մարիանեան կղզիներէն ոչ շատ հեռու:

Անոր երկարութիւնը մօտաւորապէս 1500 քմ. է, իսկ խորութիւնը աւելի քան 11000 մէթր:

Մարիանեան անդունդը յայտնաբերուած է 19-րդ դարուն վերջը, իսկ 20-րդ դարուն երկրորդ կիսուն գտնուած է ամենախոր կետը, որ կոչուած է «Չելեն-

ջերի անդունդ»: Զանի մը տարի անց այստեղ մարդիկ առաջին անգամ իջան: Ովկիանոսագետ-գիտնական Ժագ Պիկարը եւ ամերիկացի, ռազմածովային սպայ Տոն Ուոլշը ուսումնասիրեցին անոր խորքը եւ այնտեղ ստորջրեայ տարատեսակ բնակիչներ յայտնաբերելով՝ փաստեցին կեանքի գոյութիւնը նոյնիսկ ամենամեծ խորութիւններու մէջ:

Աշխարհի ամենամեծ անապատը

Մեր մոլորակին վրայ այնպիսի վայրեր կան, ուր չկան գետեր, լիճեր, իսկ մակերեսային ծածկուած է միայն աւազով, այդ վայրերը՝ անապատներն են, տաք ու չոր հարթավայրեր, բուսականութիւն գրեթէ չկայ, եւ կենդանական աշխարհի շատ քիչ ներկայացուցիչներ կը բնակին հոն:

Աշխարհի ամենամեծ անապատը Սահարան է, որ կը գտնուի Ափրիկէի հիւսիսը: Սահարա բառը անապատ կը նշանակէ: Ամրան Սահարայի օդի ջերմաստիճանը մինչեւ 58 աստիճան կը բարձրանայ: Ափրիկեան այս անապատին մէջ ընդհանրապէս անձրեւ չի տեղար, երբեմն շուրջ 3 տարի երբեք չ'անձրեւեր: Փոխարէնը՝ աւազի փոթորիկները Սահարայի մէջ սովորական երեւոյթ է: Բայց այստեղ իսկապէս դրախտային երեւոյթներ կան ովասիսներ եւ բազմաթիւ արմաւենիներ:

ԱՄԵՆԱ...

ԱՄԵՆԱ...

ԱՄԵՆԱ...

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՋՐՎԵԺ

Սքանչելի տեսք ունի հարաւամերիկեան Վենեզուելլա պետութեան արեւադարձային անտառներուն մէջ գտնուող Անխել ջրվեժը՝ ամենաբարձրը մեր մոլորակին վրայ: Բնութեան այս հրաշքը իր անունը ստացած է ի պատիւ ամերիկացի օդաչու ճեյմս Զրոուֆորդ Էյնճելի, որ նախորդ դարուն 30-ական թուականներուն առաջին անգամ վերէն տեսաւ ջրվեժը եւ այդ մասին տեղեկացուց աշխարհին:

Անխել ջրվեժի բարձրութիւնը աւելի քան 970 մէթր է, իսկ ըստ այլ տեղեկութիւններու՝ 1054 մէթր: Ջրվեժին մօտ հասնիլը շատ դժուար է, գրեթէ անկարելի, այդ իսկ պատճառով զբօսաշրջիկները ուղղաթիռով կը դիտեն ու կը հիանան անոր գեղեցկութեամբ:

ՍՈՒՆՆԱՏՐԱՍՏԵՑ՝ ՈՒՌԱՆ ԿԱՐԵԱՆ-ՏԻՔՄԻՔԵԱՆ
ՆԿԱՐԱԶԱՐՈՒՅՑ՝ ՈՒՅՅԻ ԲԵՇՈՒՅԱՆ

**ԱԶԳ. ՔԱՐԵՆ ԵՓՓԷ ՃԵՄԱՐԱՆԻ
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԸ ԿԸ ԳՐԵՆ**

Լուսաւորենք Մեր Շրջապատը

Ի՞նչ կը նշանակէ լուսաւորել շրջապատը: Ինչպէ՞ս կրնանք լուսաւորել մեր շուրջինները: Մեզմէ բան մը կը պակսի՞ եթէ մեր լոյսը ուրիշին տանք:

Մենք կրնանք մեր շուրջինները լուսաւորել անոնց օգնելով: Օգնութիւնը միայն նիւթական օգնութիւն չի նշանակեր, այլ՝ բարի արարքով եւ աջակցութեամբ ալ կրնանք օգտակար դառնալ ուրիշին:

Ոմանք կը կարծեն, թէ ուրիշին օգնելով հաւանաբար իրենք վնասուին, բայց այդպէս չէ: Պէտք է գիտակցինք, որ մէկ լոյսով լուսաւորուած սենեակը չի նմանիր երկու լոյսով լուսաւորուած սենեակի մը: Որքան լոյսերը շատնան այդքան աւելի լուսաւոր ու պայծառ կ'ըլլայ սենեակը: Մենք որքան շատ լաւ գործ կատարենք այդ լոյսերը պիտի շատնան ու լուսաւորած պիտի ըլլանք մեր շրջապատը:

Երբեմն կը նկատենք, թէ մենք յաճախ ուրիշին կ'օգնենք, բայց երբ օր մը մենք օգնութեան կարիքը ունենանք, ո՛չ ոք օգնութեան ձեռք կ'երկարէ, ու մենք զմեզ ովկիանոսի մը մէջ առանձին կը զգանք: Կը յուսահատինք ու հաւանաբար ատելութեամբ կը լեցուինք այդպիսի անձե՛րու նկատմամբ:

Մարդիկ նեղութեան մէջ է որ զիրար կը ճանչնան: Կը զանազանեն բարին ու չարը, կամեցողն ու անտարբերը: Բայց այդ մէկը չի նշանակեր որ մենք ալ նոյն ձեւով վարուինք, ըլլանք անձնասէր ու անտարբեր շրջապատի նկատմամբ:

Եկէ՛ք միշտ օգնենք եւ լուսաւորենք մեր շրջապատը առանց փոխադարձ ակնկալութեան:

Յիշենք, որ անձրեւէն վերջ ծիածանը կը զարդարէ երկնակամարը: Մենք ալ մեր բարի արարքներով ու բարի կամեցողութեամբ ըլլանք գունազեղ ծիածան որ երանութիւն կը տարածէ չորս դին:

Աննա Պետրոսեան
Ազգ. Քարէն Եփփէ Ճեմարան
Ը. կարգ

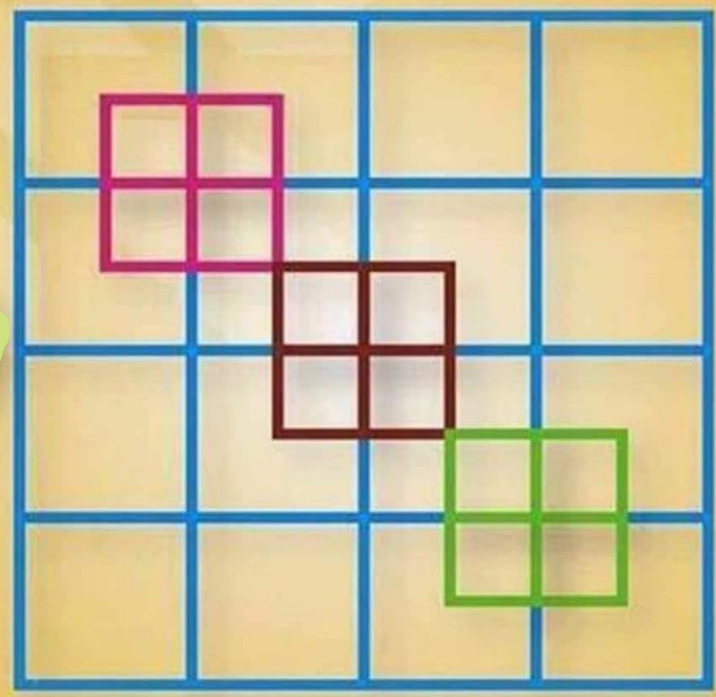

+ + = 12
 + + = 10
 + + = 15
 + × = ?

6	7	2
13	9	
	22	
17	5	
13	4	?

Կրնա՞ս լուծել:

Քանի՞ քառակուսի կը տեսնես:

Ո՞Վ Է ՌՈՒԲԷՆ ՏԵՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆԸ

Ռուբեն Տեր Մինասեան ծնած է Ախալքալաք 1882-ին: Ուսումը ստացած է Էջմիածնի Գեորգեան եւ Մոսկուայի Լազարեան ճեմարաններուն մէջ, ապա Գեորգեան Ռուսական Չինուորական Ակադեմիային:

1903-ին կը նուիրուի ազգային ազատագրական պայքարին եւ իբրեւ պատասխանատու գործիչ կ'ըլլայ Կարս, ապա Վասպուրական եւ Տարսն:

1915-ին կը վարէ Տարսնի ինքնապաշտպանական կռիւները: Կարելորդեր կ'ունենայ Հայաստանի Հանրապետութեան կերտման մէջ ու կ'ըլլայ զինուորական նախարար 1921-էն ետք կ'ապրի արտասահման ու կը գրէ իր յուշերը հայկական ազգային ազատագրական պայքարի մասին եօթը հատորով «Հայ Յեղափոխականի Մը Յիշատակները» վերնագիրով:

«Ֆետային» խորագրով հատուածը առնուած է «Հայ Յեղափոխականի մը Յիշատակները» գիրքէն: Հեղինակը՝ յեղափոխական գործիչ, կը պատմէ իր առաջին մուտքը Տարսն ու ծանօթութիւնը Գեորգ Չաուուշի եւ անոր ֆետայիներուն հետ: Ան դիպուկ տողերով կը նկարագրէ ֆետայիի տիպարը իր տարագով ու արտաքինով, նկարագրի եւ տարիքային գիծերով ու շրջապատի բնութեան հետ ունեցած իր սերտ կապով:

Ֆետային հայրենիքի փրկութեան նուիրուած կամաւոր զինուորն է:

ՌՈՒԲԷՆ

հայ
յեղափոխականի մը
յիշատակները

ՖԵՏԱՅԻՆ

Դեռ լոյսը չբացուած՝ կը հասնիք Ղզըլաղաճի պուրակը:

Փոքր գետի մը ձախ եզրին վրայ ինկած է գիւղը իսկ աչ կողմը, ուր մենք կանգնած ենք, գիւղին անտառն է: Ծառերու խումբ մը կը նկատուի, դէպի ուր կ'ուղղենք մեր քայլերը: Ախօս կ'ըսէ. «Մերոնք հոն կ'ըլլան»: Լուռ կ'առաջանանք, բայց ծառերու ճիւղերն ու տերեւները մեզի կ'աչելով աղմուկ կը հանեն:

- Կեցի՛ր,- կը լսուի յանկարծ ծառերու մէջէն: Հրացաններ կ'ուղղուին մեզի,- ո՞վ էք, «Ժա՞մ»:

- «Ժամուոր», - կ'ըլլայ պատասխանս:

Այս կարգախօսին վրայ երկու հոգի կը մօտենան, ա՛լ ֆետայիներու աշխարհին մէջ ենք:

Քիչ մըն ալ յառաջանալով հասանք փոքրիկ հրապարակ մը, շրջապատուած բարձր սօսիներով, որոնց տակ կապուած էին ձիերը: Քանի մը քայլ անդին, գետնին վրայ, կը նկատուէին երկարած կամ ծառերու բուններուն թիկունք տուած մարդկային կերպարանքներ: Ֆետայիներն էին, կը հանգստանային:

Մթութեան մէջ ոչ ոք նշմարած էր զիս: Նոյնիսկ մեզ ընդունողները՝ Ղազարն ու Չոլօն, դեռ գլխի չէին ինկած ով ըլլալուս մասին:

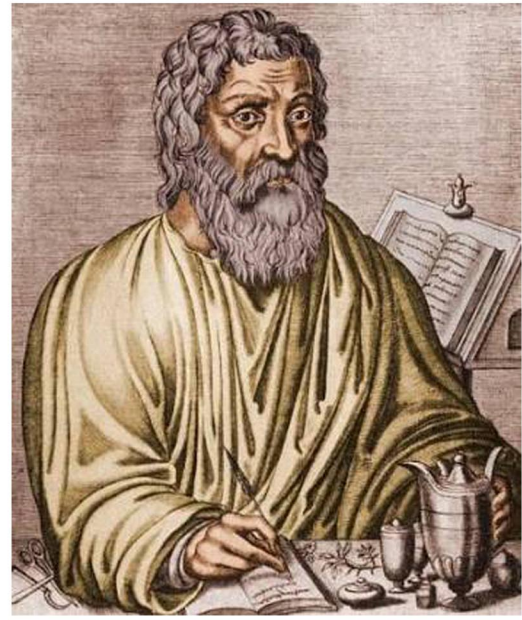
Տասը քայլի վրայ, մթութեան մէջէն ձայն մը կանչեց յանկարծ.

- Արա՛մ, դո՞ն ես, մինա՞կ ես, թէ գոյգ:

Գեորգ Չաուուշն էր, որ պողպատեայ ձայնով հարց կու տար առաջնորդիս: Արամը արագ առաջացաւ ձայնին կողմը եւ զեկուցում տուաւ:

Գեորգը անմիջապէս վեր թռաւ տեղէն եւ ոտքի կեցած քանի մը ֆետայիներու մէջէն անցնելով բռնեց ձիուս սանձը եւ միւս ձեռքով գլուխս վար քաշելով՝ համբուրեց զիս: Յետոյ տարաւ նստեցուց կանաչ խոտին վրայ, ծառերուն տակ:

(Շարունակելի)

ԳԻՏԱԿԱՆ ՌԿ Է ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՐԸ

Եթե մարդիկ կը հիանդանան բժիշկի կը դիմեն: Այս մասնագիտութիւնը աշխարհի ամենաանհրաժեշտ մասնագիտութիւններէն մէկն է: Բժիշկին հիմնական առաքելութիւնը մարդու տառապանքները թեթեւցնելն ու անոր կեանքը փրկելն է: Այդ պատճառով ալ գլխաւոր յատկանիշը, որ պետք է ունենան այն անձերը, որոնք ընտրած են այս դժուար ու պատասխանատու գործը, սերն է մարդոց նկատմամբ: Բժշկութիւնը գոյութիւն ունեցած է հնագոյն ժամանակներէն, թէն նախապէս կը կարծէին, թէ բոլոր հիւանդութիւնները աստուածներն ու չար ուժերը կը դրկեն մարդոց, որպէս վատ արարքներու պատիժ:

Հիւանդները կը բուժէին զանազան դեղամիջոցներով, որոնք կը պատրաստէին դեղաբոյսերով եւ այդ շրջանին յայտնի այլ նիւթերով:

«Բժշկութեան Յայր» կը կոչուի յոյն բժիշկ եւ փիլիսոփայ Հիպոկրատը, որովհետեւ ան այս մասնագիտութեան հիմնադիրն է: Հիպոկրատը բազմաթիւ հիւանդութիւններ բացայայտած է եւ բուժման միջոցներ գտած:

Ետտի ստեղծման պատմութիւնը

Այսօր դժուար է պատկերացնել մեր կեանքը առանց ետտի, որ կ'օգտագործուի ոչ միայն վերքերու համար, այլ նաեւ շատ մը հիւանդութիւններ բուժելու նպատակով: Իսկ գիտէ՞ք, թէ այս քիմիական տարրը յայտնի է հնագոյն ժամանակներէն ի վեր: Բազմաթիւ հիւանդութիւններ բուժելու համար մարդիկ օգտագործած են ջրիմուռներ, որոնք ետտ կը պարունակեն: Ետտը 19-րդ դարու սկիզբը ֆրանսացի քիմիագետ Պերնար Կուիտուանը յայտնաբերած է: Խառնելով ծծմբաթթւին ու ծովային ջրիմուռներուն մոխիրը՝ գիտնականը զարմանքով նկատած է, որ սրուակին վրայ մանիշակագոյն գոլորշիներ առաջացած են: Ապա վերածուած են սեւ, մետաղական փայլք արձակող բիւրեղներու: Հետագային քիմիագետ ժոզէֆ Լուի Գեյ-Լուսակը նիւթը մանրամասն ուսումնասիրելէ ետք անոր տուած է ներկայի անունը:

Շնչառութիւն

Շնչառութիւնը ունի երկու գործողութիւն՝ ներշնչում եւ արտաշնչում:

Մենք կը ներշնչենք թթուածին, կ'արտաշնչենք ածխաթթու եւ այլ կազեր:

Թոքերը կը գտնուին կուրծքի վանդակին մէջ:

Թոքերն ու սիրտը որովայնէն բաժնող հաստ թաղանթը կը կոչուի ստոծանի:

Շնչառութիւնը կը կատարուի թոքերու կծկումներով:

Օդի եւ բնութեան ապականութիւնը կեանքի համար վտանգ է: